

ІНДЕКС ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Заблотовська Н. В.
кандидат географічних наук, доцент
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
natalijazablotskaja@ukr.net

Шкаєва Д.І.
студентка
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
darinka.shkajeva@gmail.com

Рівень людського розвитку концентрує в собі досягнення певного ступеня економічного, соціально-політичного, демографічного та інтелектуального розвитку країни в цілому. Згідно концепції людського розвитку головною метою розвитку суспільства є створення кожній людині умов для тривалого, здорового життя, здобуття освіти та доступу до ресурсів, що забезпечують гідний життєвий рівень [1, с.3].

Для оцінки рівня людського розвитку використовується Індекс людського розвитку (Human Development Index, HDI) – інтегральний щорічний показник для порівняння країн, що охоплює три виміри людського розвитку: довголіття і здоров'я (очікувана тривалість життя); здатність отримувати знання (середня та очікувана тривалість навчання); здатність досягнути гідного рівня життя (валовий національний дохід на душу населення) [2, с. 1].

В Україні показники регіонального людського розвитку обчислюють, починаючи з 2001 року. У 2012 р. Інститутом демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи розроблена національна методика оцінки людського розвитку, що включає 33 показники, об'єднані у 6 блоків: “Відтворення населення”, “Соціальне становище”, “Комфортне життя” “Добробут”, “Гідна праця”, “Освіта” [3].

Національна методика ідеально підходить для визначення індексу людського розвитку областей України, проте при

визначенні цього показника на районному рівні виникають труднощі. Адже багато показників визначають загалом для області, тоді як певні дані по районах відсутні. Проте є безліч інших показників, які безпосередньо або опосередковано можуть відобразити становище даного району, показник якого впливає на загальнообласне значення індексу. Саме тому у даній роботі було змінено ряд показників, іншими. Дана відкорегована нами національна методика, підлаштована для влучності у використанні на районному рівні показала позитивний результат. Адже якщо за національною методикою індекс Чернівецької області станом на 2017 рік становить 4,229, то за нашими підрахунками він склав 4,135.

У блок “Відтворення населення” входить 5 показників: спеціальний коефіцієнт народжуваності; дитяча смертність до 1 року; загальна смертність; середній вік населення; перекриття населення старше 65 років молодим поколінням. По даному блоку найкращі показники характерні для Сторожинецького (0,834), Глибоцького (0,704) районів та м. Новодністровськ (0,698). Натомість найнижчі значення характерні для Хотинського (0,496), Сокирянського (0,485), Новоселицького (0,474) та Кельменецького (0,402) районів.

У блок “Соціальне становище” входить 6 показників: коефіцієнт злочинності; кількість хворих із встановленим діагнозом активного туберкульозу; кількість хворих із встановленим діагнозом алкоголізму, розладу психіки та поведінки внаслідок вживання наркотичних речовин; кількість дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування; ВІЛ-інфіковані; кількість психічно хворих людей. Найкраще соціальне становище характерне для Путильського (0,951), Герцаївського (0,907) та Новоселицького районів (0,859). Найгірше соціальне становище в області характерне для Сторожинецького (0,591), Сокирянського (0,541) районів та м. Чернівці (0,529), м. Новодністровськ (0,438).

У блок “Комфортне життя” входить також 6 показників: забезпеченість житлом у міських поселеннях; питома вага квартир (одноквартирних будинків), обладнаних водовідведенням; питома вага квартир (одноквартирних будинків), обладнаних централізованим газопостачанням; інтегральний показник стану навколишнього природного середовища; забезпеченість місцями надання ПМД; обсяг реалізованої населенню продукції – товарів та

послуг. По даному блоку найбільш комфортні умови мають Глибоцький (0,998), Заставнівський (0,954) райони та м. Чернівці (0,932). Найгірші умови в області мають Хотинський (0,801), Сторожинецький (0,759), Путильський (0,755) та Сокиренський (0,713) райони.

У блок “Добробут” входить 5 показників: обсяг виробництва продукції сільського господарства; міграційне сальдо; кількість мінімальних продуктових кошків, які можна придбати на середньодушовий дохід; обсяг виконаних будівельних робіт; фізичний обсяг товарообороту підприємств роздрібної торгівлі. По даному блоку найкращі показники мають м. Новодністровськ (0,888), Сокирянський (0,762) та Кельменецький (0,717) райони. Останні місця займають Вижницький (0,581) район, м. Чернівці (0,580), Герцаївський (0,559) та Путильський (0,532) райони.

Блок “Гідна праця” включає 6 показників: рівень зайнятості населення; рівень безробіття; навантаження на одну вакансію; частка осіб, що зайняті на роботі зі шкідливими умовами праці; співвідношення середньої та мінімальної заробітної плати; заборгованість із виплати зарплати. У межах даного блоку найкраще становище займають м. Чернівці (0,901), Герцаївський (0,619), Кельменецький (0,576) райони. Останні місця займають Новоселицький (0,290), Кіцманський (0,240), Глибоцький (0,239) та Хотинський (0,234) райони.

Блок “Освіта” охоплює 5 показників: охоплення дошкільними навчальними закладами дітей віком 3-5 років; охоплення загальною середньою освітою дітей шкільного віку; випуск кваліфікованих робітників професійно-технічними навчальними закладами; забезпеченість населення закладами культури (театри, музеї, бібліотеки, демонстратори фільмів); середній бал зза результатами зовнішнього незалежного оцінювання (по всіх предметах). Перші місця по даному блоку займають м. Чернівці (0,938), Заставнівський (0,961), Кельменецький та Путильський (0,930) райони. Натомість останні в рейтингу Новоселицький (0,811), Глибоцький (0,785), Сторожинецький (0,771) райони.

Найкращі показники серед усіх шести блоків по Чернівецькій області становить блок “Комфортне життя” (0,871) та “Освіта” (0,868). Тоді як найнижчі значення в загальному припадають на блок “Гідна праця” (0,434). Досить непогані показники